Urszula Macioł-Kisiel

"Problemy edukacji lingwistycznej", tomy 1-2, oprac. M. T. Michalewska, M. Kisiel, Kraków 2001 : [recenzja]

Nauczyciel i Szkoła 3-4 (16-17), 395-397

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MUZEUM HISTORII POLSKI

Urszula Macioł-Kisiel

Recenzja książek:
M. T. Michalewska, M. Kisiel (red.), *Problemy edukacji lingwistycznej.* T. 1: Kształcenie języka ojczystego dziecka.

Oficyna Wydawnicza „Impuls", Kraków 2001 [ISBN 83-7308-112-7], s. 268

M. T. Michalewska, M. Kisiel (red.), *Problemy edukacji lingwistycznej.* T. 2: Różne aspekty edukacji lingwistycznej dziecka.

Oficyna Wydawnicza „Impuls",
Kraków 2001 [ISBN 83-7308-113-5], s. 353

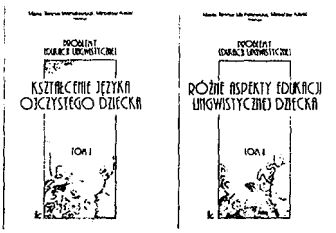

Uwagę czytelników pragnę zatrzymać na anonsie dwóch publikacji z serii *Problemy edukacji lingwistycznej przygotowanych* pod redakcją Marii Teresy Michalewskiej i Mirosława Kisiela.

Zbiór prac, zawartych w dwóch tomach: *Kształcenie języka ojczystego dziecka i Różne aspekty edukacji lingwistycznej dziecka*, jest owocem przemyśleń pracowników nauki wywodzących się z różnych ośrodków akademickich w kraju i z zagranicy. Podjęte zostały one w związku z obserwowanymi i odczuwanymi przemianami gospodarczymi, politycznymi i społecznymi, jakie dokonują się wokół nas w ostatnim czasie. Zamieszczone w pracy wypowiedzi posiadają znamiona swoistej wymiany myśli na temat podejmowanych przedsięwzięć, w celu przygotowania społeczeństwa do funkcjonowania w integrującej się Europie. Jak podkreślają we wstępie autorzy publikacji, przygotowania takie niewątpliwie wymuszają modernizację dotychczasowej praktyki edukacyjnej. Nieuniknionym staje się fakt, że człowiek żyjący współcześnie będzie musiał sprostać wielokanałowemu przepływowi informacji. W związku z tym nowego znaczenia nabiera szeroko pojęta edukacja lingwistyczna.

Zamieszczone w tomach szkice eksponują istotne kwestie dotyczące aktywności językowej dziecka zarówno w praktyce, jak i w teorii edukacyjnej. W poszczególnych rozdziałach publikacji znalazły swoje miejsce rozważania dotyczące wszystkich sfer rozwoju dziecka, które wspomagane są specyficznymi kontaktami komunikacyjnymi. Pojawiły się więc nie tylko słowa, ale także zachowania pozawerbalne: język plastyki, muzyki, ruchu. Specjalnym aspektem było spojrzenie na elementy lingwistyki przez pryzmat stymulacji i wspomagania rozwoju człowieka.

Istotna dla wymiany myśli naukowej w anonsowanych woluminach stała się problematyka glottodydaktyczna z uwzględnieniem języka angielskiego, a także konkurencyjność języków obcych w komunikacji kulturowej i społecznej, w obliczu narastającego zjawiska tzw. „globalnej wioski". Kolejny problem to nauczanie języka polskiego zarówno jako języka ojczystego, jak i obcego, gdyż z chwilą naszego wstąpienia do Unii Europejskiej język polski będzie miał takie same prawa, jak inne języki unijne. Trzeci krąg ważnych zagadnień tworzą sprawy związane z kształceniem językowym nauczycieli. W ten sposób przez problemy dydaktyczne redaktorzy pracy przenoszą czytelnika na szerszą płaszczyznę świadomości i tożsamości językowych, a więc także kulturowej i narodowej. Wiele uwagi autorzy w swoich artykułach poświęcili nauczaniu wczesnoszkolnemu, widzianemu tak od strony ucznia, jak i nauczyciela. Ten szczebel edukacji tworzy bowiem fundament całego przyszłego wykształcenia. Język, jak piszą redaktorzy recenzowanej pracy, nie funkcjonuje w izolacji, lecz wśród innych zjawisk społecznych, w jakich odzwierciedla się kreatywność człowieka. Dlatego wśród podejmowanych tematów czytelnik może odnaleźć muzykę, plastykę oraz pozawerbalne środki wyrazu tj.: gest, mimika, ruch. Doskonalenie języka oznacza również przezwyciężenie wszelkiego rodzaju zaburzeń i dysfunkcji o podłożu patologicznym, rozwojowym i społecznym. Na język pracownicy nauki spojrzeli również w powiązaniu z mediami, które zdominowały życie współczesnego człowieka, tak dorosłego, jak i małego.

Pierwszy tom książki *Problemy edukacji lingwistycznej* redagowanej przez Marię T. Michalewską i Mirosława Kisiela zawiera wypowiedzi skoncentrowane wokół języka ojczystego dziecka. W nim uważny czytelnik odnajdzie sprawy związane nie tylko z kształceniem językowym nauczyciela, ale przede wszystkim propozycje dydaktyczne związane bezpośrednio z uczniem, i to nie tylko w wymiarze europejsko-unijnym ale również z perspektywy wdrażanej już reformy edukacyjnej. Główne elementy i cechy realizowanej koncepcji kształcenia, a sygnalizowane w tym tomie, to spojrzenie na język w kontekście komunikacji i pragmatyczności, ujawnianej przez pryzmat obu podmiotów: ucznia i nauczyciela.

Autorzy i tytuły artykułów tomu pierwszego: Jadwiga Kowalikowa, *System i komunikacja w kształceniu językowym i w edukacji lingwistycznej nauczycieli*; Kamilla Termińska, *Dziecko i prawda*; Urszula Żydek-Bednarczuk, *Retoryka w kształceniu polonistycznym*; Gabriela Kapica, *Dziecko w świecie języka pisanego*; Eugenia Rostańska, *Determinanty kształcenia językowego w klasach początkowych*; Maria Kliś, *Klasyfikacja rodzajów wnioskowania lingwistycznego realizowanego w procesie recepcji tekstu*; Anna Jakubowicz-Bryx, *Słownictwo wypowiedzi pisemnych uczniów klas początkowych (z badań nad opowiadaniem i opisem)*; Tatiana Kłosińska, *Pojęcia ekonomiczne w edukacji szkolnej*; Elżbieta Jaszczyszyn, *Wczesna nauka czytania jako wskaźnik jakości edukacji przedszkolnej*; Halina Cybulska, *Tekst poetycki jako inspiracja twórczości językowej dzieci*; Małgorzata Drost, *Alternatywność podręczników w edukacji polonistycznej w klasach I-III szkoły podstawowej*; Alina Mielech, *Aktywność słowna uczniów okresu wczesnoszkolnego w nauczaniu zintegrowanym*; Danuta Bula, Bernadeta Niesporek-Szamburska, *Wpływ sytuacji motywacyjnej na efekty edukacji językowej dzieci (na przykładzie listu)*; Renata Stawinoga, *Twórcze przyswajanie i używanie języka przez dziecka*. Anna Walencik-Topiłko, *Stymulacja sprawności językowej dziecka w młodszym wieku szkolnym*; Łucja Dawid, „Odpowiednie dać uczuciu - słowo", czyli o potrzebie kształcenia sprawności językowej uczniów w zakresie werbalizacji przeżyć uczuciowych; Ewa Filipiak, Metody i techniki stymulowania aktywności językowej dzieci w wieku wczesnoszkolnym; Halina Smolińska-Rębas, Ewa Filipiak, *Zajęcia „swobodnego tekstu" jako metoda stymulowania aktywności językowej dziecka*; Zofia Maleszyk, *Aktywność językowa dziecka w koncepcji pedagogicznej Celestyna Freineta*; Katarzyna Borawska, *Rozwijanie umiejętności narracyjnych dziecka w edukacji wczesnoszkolnej*; Elżbieta Miodek, *Z wybranych problemów edukacji lingwistycznej na tle przemian współczesnych*; Barbara Zgama, *Językowy obraz wsi w oficjalnych wypowiedziach uczniów klas I-III z Orawy*; Daria Borkowska, *Moje miejsce w „Małej Ojczyźnie". Teoria i praktyka edukacji regional-*

nej w szkole podstawowej nr 1 w Tychach.

W tomie drugim, czytelnik może odnaleźć informacje dotyczące różnych aspektów edukacji lingwistycznej dziecka. Materiał książki podzielony został na kilka rozdziałów: *Nauczanie języka obcego dzieci, Edukacja lingwistyczna poza granicami Polski, Media a język dziecka, Terapia mowy dziecka, Muzyka - plastyka - ruch a język dziecka.*

Autorzy i tytuły artykułów tomu drugiego - Część I: Maria T. Michalewska, *Kształcenie nauczycieli uczących dzieci wczesnoszkolne języka obcego w systemie zintegrowanym*; Jan Iluk, *Stopień trudności tekstów w podręcznikach szkolnych (na przykładzie geografii)*; Adam Szeluga, *Stymulacja rozwoju osobowości dzieci i młodzieży a proces akwizycji języka obcego w świetle współczesnych tendencji glottodydaktycznych*; Kamila Ciepiela, *Stymulacja rozwoju umysłowego i językowego poprzez nauczanie języka obcego i bezpośredni kontakt z językiem i kulturą innego narodu (studium przypadku dziecka 5-letniego)*; Gabriela Paprotna, *Wybrane uwarunkowania nauczania języka obcego w klasach I-III szkoły podstawowej*; Judyta Wawrzeńczyk, *Nauczanie zintegrowane z językiem niemieckim.*

Część II: Eva Tibenská, *Theória a prax v jazykovom vzdelávaní*; Eva Höflerová, *K výuce mluvené komunikace v modelových situacích*; Gabriela Lojová, *Slovak Students and Teachers Call for Some Change.* Jana Pekarovičová, *Rozvíjanie interkultúrnej kompetencie v škole*; Anna Masiewicz, *Metody integracji językowej młodzieży cudzoziemskiej nowo przybyłej do Francji.*

Część III: Stanisław Juszczyk, *Język multimediów i hipermediów narzędziem globalnej interpersonalnej komunikacji pośredniej*; Anna Łobos, *Uwagi o języku mass mediów dla dzieci*; Barbara Majkut-Czarnota, *Rola umiejętności czytania we współczesnej edukacji dziecka*; Iwona Konopnicka, *Czasopisma uczniowskie wyrazem ekspresji twórczej dzieci w młodszym wieku szkolny*; Alina Budniak, *Czasopisma dla dzieci jako stymulator rozwoju zainteresowań otaczającym światem.*

Część IV: Andrzej Twardowski, *Koncepcja terapii mowy w naturalnym środowisku*; Grażyna Szafraniec, *Przyczyny i skutki blokady kontaktu werbalnego u dzieci z mutyzmem selektywnym*; Zofia Dysarz, *Interpretacja przysłów przez uczniów niedosłyszących i słyszących uczących się w integracyjnym systemie edukacyjnym*; Elżbieta M. Minczakiewicz, *Miejsce zabawy w rozwoju języka dziecka z głębszą niepełnosprawnością intelektualną*; Anna Studenska, *Wpływ motywacji i lęku na stosowanie strategii uczenia się języka*; Dorota Zdybel, *Klasa szkolna jako źródło doświadczeń komunikacyjnych dziecka (na przykładzie szkoły tradycyjnej i szkoły Montessori).*

Część V: Małgorzata Muszyńska, *Poza ekspansją litery*; Katarzyna Krasoń, *Metafora w geście zaklęta, czyli komunikacja pozawerbalna w edukacji wczesnoszkolnej*; Ewa Szatan, *Stymulowanie muzyką zachowań pozawerbalnych dziecka*; Anna Waluga, *Mowa muzyczna drogą do opanowania muzycznego języka*; Mirosław Kisiel, *Muzyka czynnikiem stymulującym aktywność językową dzieci w wieku szkolnym*; Bogumiła Mika, *„Wydziedziczeni z muzyki?" - o przystawaniu koncepcji kompetencji kulturowej Pierr'a Bourdieu do współczesnych warunków edukacji w zakresie muzyki*; Antonina Szybowska, *Muzyka - obraz - słowo w nauczaniu wczesnoszkolnym*; Elżbieta Szefler, *Możliwości i sposoby wykorzystania języka współczesnej ilustracji z książki dla dziecka w przygotowaniu uczniów do kontaktu z literaturą i sztuką plastyczną w edukacji wczesnoszkolnej.*

Zaprezentowane prace pod redakcją Marii Teresy Michalewskiej i Mirosława Kisiela adresowane są do szerokiego kręgu odbiorców, którym bliskie jest poszukiwanie nowych rozwiązań istotnych dla współczesnej edukacji. Przedstawione w dwóch tomach (*Kształcenie języka ojczystego dzieci oraz Różne aspekty edukacji lingwistycznej dziecka*) stanowiska naukowe Autorów z zakresu szeroko rozumianej edukacji lingwistycznej mogą posłużyć w równej mierze nauczycielom, studentom, pedagogom, językoznawcom jako pomoc w zajęciach dydaktycznych, jak również stanowić dla czytelnika materiał do dalszych samodzielnych i pogłębionych studiów.